

“Discourse on Woman,” by Lucretia Mott

Delivered at the Philadelphia Assembly Buildings, December 17, 1849

There is nothing of greater importance to the well-being of society at large —of man as well as woman—than the true and proper position of woman. Much has been said, from time to time, upon this subject. It has been a theme for ridicule, for satire and sarcasm. We might look for this from the ignorant and vulgar; but from the intelligent and refined we have a right to expect that such weapons shall not be resorted to,—that gross comparisons and vulgar epithets shall not be applied, so as to place woman, in a point of view, ridiculous to say the least.

This subject has claimed my earnest interest for many years. I have long wished to see woman occupying a more elevated position than that which custom for ages has allotted to her. It was with great regret, therefore, that I listened a few days ago to a lecture upon this subject, which, though replete with intellectual beauty, and containing much that was true and excellent, was yet fraught with sentiments calculated to retard the progress of woman to the high elevation destined by her Creator. I regretted the more that these sentiments should be presented with such intellectual vigor and beauty, because they would be likely to ensnare the young.

The minds of young people generally, are open to the reception of more exalted views upon this subject. The kind of homage that has been paid to woman, the flattering appeals which have too long satisfied her—appeals to her mere fancy and imagination, are giving place to a more extended recognition of her rights, her important duties and responsibilities in life. Woman is claiming for herself stronger and more profitable food. Various are the indications leading to this conclusion. The increasing attention to female education, the improvement in the literature of the age, especially in what is called the "Ladies' Department," in the periodicals of the day, are among the proofs of a higher estimate of woman in society at large. Therefore we may hope that the intellectual and intelligent are being prepared for the discussion of this question, in a manner which shall tend to ennoble woman and dignify man.

Free discussion upon this, as upon all other subjects, is never to be feared; nor will be, except by such as prefer darkness to light. "Those only who are in the wrong dread discussion. The light alarms those only who feel the need of darkness." It was sound philosophy, uttered by Jesus, "He that doeth truth cometh to the light, that his deeds may be made manifest, that they are wrought in God."

I have not come here with a view of answering any particular parts of the lecture alluded to, in order to point out the fallacy of its reasoning. The speaker, however, did not profess to offer anything like argument on that occasion, but rather a sentiment. I have no prepared address to deliver to you, being unaccustomed to speak in that way; but I felt a wish to offer some views for your consideration, though in a desultory manner, which may lead to such reflection and discussion as will present the subject in a true light.

In the beginning, man and woman were created equal. "Male and female created he them, and blessed them, and called their name Adam." He gave dominion to both over the lower animals, but not to one over the other.

"Man o'er woman

He made not lord, such title to himself

Reserving, human left from human free."

The cause of the subjection of woman to man, was early ascribed to disobedience to the command of God. This would seem to show that she was then regarded as not occupying her true and rightful position in society.

The laws given on Mount Sinai for the government of man and woman were equal, the precepts of Jesus make no distinction. Those who read the Scriptures, and judge for themselves, not resting satisfied with the perverted application of the text, do not find the distinction, that theology and ecclesiastical authorities have made, in the condition of the sexes. In the early ages, Miriam and Deborah, conjointly with Aaron and Barak, enlisted themselves on the side which they regarded the right, unitedly going up to their battles, and singing their songs of victory. We regard these with veneration. Deborah judged Israel many years—she went up with Barak against their enemies, with an army of 10,000, assuring him that the honor of the battle should not be to him, but to a woman. Revolting as were the circumstances of their success, the acts of a semi-barbarous people, yet we read with reverence the song of Deborah: "Blessed above woman shall Jael, the wife of Heeber, the Kenite be; blessed shall she be above women in the tent... She put her hand to the nail, and her right hand to the workman's hammer; she smote Sisera through his temples. At her feet he bowed, he fell, he lay down dead." This circumstance, revolting to Christianity, is recognized as an act befitting woman in that day. Deborah, Huldah, and other honorable women, were looked up to and consulted in times of exigency, and their counsel was received. In that eastern country, with all the customs tending to degrade woman, some were called to fill great and important stations in society. There were also false prophetesses as well as true. The denunciations of Ezekiel were upon those women who would "prophesy out of their own heart, and sew pillows to all armholes," c.

Coming down to later times, we find Anna, a prophetess of four-score years, in the temple day and night, speaking of Christ to all them who looked for redemption in Jerusalem. Numbers of women were the companions of Jesus,— one going to the men of the city, saying, "Come, see a man who told me all things that ever I did; is not this the Christ?" Another, "Whatsoever he saith unto you, do it." Philip had four daughters who did prophesy. Tryphena and Tryphosa were co-workers with the apostles in their mission, to whom they sent special messages of regard and acknowledgment of their labors in the gospel. A learned Jew, mighty in the Scriptures, was by Priscilla instructed in the way of the Lord more perfectly. Phebe is mentioned as a servant of Christ, and commended as such to the brethren. It is worthy of note, that the word servant, when applied to Tychicus, is rendered minister. Women professing godliness, should be translated preaching

The first announcement, on the day of Pentecost, was the fulfillment of ancient prophecy, that God's spirit should be poured out upon daughters as well as sons, and they should prophesy. It is important that we be familiar with these facts, because woman has been so long circumscribed in

her influence by the perverted application of the text, rendering it improper for her to speak in the assemblies of the people, "to edification, to exhortation, and to comfort."

If these scriptures were read intelligently, we should not so learn Christ, as to exclude any from a position, where they might exert an influence for good to their fellow-beings. The epistle to the Corinthian church, where the supposed apostolic prohibition of women's preaching is found, contains express directions how woman shall appear, when she prayeth or prophesyeth. Judge then whether this admonition, relative to speaking and asking questions, in the excited state of that church, should be regarded as a standing injunction on woman's preaching, when that word was not used by the apostle. Where is the Scripture authority for the advice given to the early church, under peculiar circumstances, being binding on the church of the present day? Ecclesiastical history informs us, that for two or three hundred years, female ministers suffered martyrdom, in company with their brethren.

These things are too much lost sight of. They should be known, in order that we may be prepared to meet the assertion, so often made, that woman is stepping out of her appropriate sphere, when she shall attempt to instruct public assemblies. The present time particularly demands such investigation. It requires also, that "of yourselves ye should judge what is right," that you should know the ground whereon you stand. This age is notable for its works of mercy and benevolence—for the efforts that are made to reform the inebriate and the degraded, to relieve the oppressed and the suffering. Women as well as men are interested in these works of justice and mercy. They are efficient co-workers, their talents are called into profitable exercise, their labors are effective in each department of reform. The blessing to the merciful, to the peacemaker is equal to man and to woman. It is greatly to be deplored, now that she is increasingly qualified for usefulness, that any view should be presented, calculated to retard her labors of love.

Why should not woman seek to be a reformer? If she is to shrink from being such an iconoclast as shall "break the image of man's lower worship," as so long held up to view; if she is to fear to exercise her reason, and her noblest powers, lest she should be thought to "attempt to act the man," and not "acknowledge his supremacy;" if she is to be satisfied with the narrow sphere assigned her by man, nor aspire to a higher, lest she should transcend the bounds of female delicacy; truly it is a mournful prospect for woman. We would admit all the difference, that our great and beneficent Creator has made, in the relation of man and woman, nor would we seek to disturb this relation; but we deny that the present position of woman, is her true sphere of usefulness: nor will she attain to this sphere, until the disabilities and disadvantages, religious, civil, and social, which impede her progress, are removed out of her way. These restrictions have enervated her mind and paralysed her powers. While man assumes, that the present is the original state designed for woman, that the existing "differences are not arbitrary nor the result of accident," but grounded in nature; she will not make the necessary effort to obtain her just rights, lest it should subject her to the kind of scorn and contemptuous manner in which she has been spoken of.

So far from her "ambition leading her to attempt to act the man," she needs all the encouragement she can receive, by the removal of obstacles from her path, in order that she may become a "true woman." As it is desirable that man should act a manly and generous part, not "mannish," so let

woman be urged to exercise a dignified and womanly bearing, not womanish. Let her cultivate all the graces and proper accomplishments of her sex, but let not these degenerate into a kind of effeminacy, in which she is satisfied to be the mere plaything or toy of society, content with her outward adornings, and with the tone of flattery and fulsome adulation too often addressed to her. True, nature has made a difference in her configuration, her physical strength, her voice,— and we ask no change, we are satisfied with nature. But how has neglect and mismanagement increased this difference! It is our duty to develop these natural powers, by suitable exercise, so that they may be strengthened "by reason of use." In the ruder state of society, woman is made to bear heavy burdens, while her "lord and master" walks idly by her side. In the civilization to which we have attained, if cultivated and refined woman would bring all her powers into use, she might engage in pursuits which she now shrinks from as beneath her proper vocation. The energies of men need not then be wholly devoted to the counting house and common business of life, in order that women in fashionable society, may be supported in their daily promenades and nightly visits to the theatre and ball room.

The appeal of Catharine Beecher to woman some years ago, leading her to aim at higher pursuits, was greatly encouraging. It gave earnest of an improved condition of woman. She says, "The time is coming, when woman will be taught to understand the construction of the human frame, the philosophical results from restricted exercise, unhealthy modes of dress, improper diet, and other causes, which are continually operating to destroy the health and life of the young... Woman has been but little aware of the high incitements which should stimulate to the cultivation of her noblest powers. The world is no longer to be governed by physical force, but by the influence which mind exerts over mind... Woman has never wakened to her highest destinies and holiest hopes. The time is coming when educated females will not be satisfied with the present objects of their low ambition. When a woman now leaves the immediate business of her own education, how often, how generally do we find her, sinking down into almost useless inactivity. To enjoy the social circle, to accomplish a little sewing, a little reading, a little domestic duty, to while away her hours in self-indulgence, or to enjoy the pleasures of domestic life,—these are the highest objects at which many a woman of elevated mind, and accomplished education aims. And what does she find of sufficient interest to call forth her cultivated energies, and warm affections? But when the cultivation and development of the immortal mind shall be presented to woman, as her especial and delightful duty, and that too whatever be her relations in life; when by example and experience she shall have learned her power over the intellect and the affections, ... then we shall not find woman, returning from the precincts of learning and wisdom, to pass lightly away the bright hours of her maturing youth. We shall not so often see her, seeking the light device to embroider on muslin and lace, (and I would add, the fashionable crochet work of the present day;) "but we shall see her, with the delighted glow of benevolence, seeking for immortal minds, whereon she may fasten durable and holy impressions, that shall never be effaced or wear away."

A new generation of women is now upon the stage, improving the increased opportunities furnished for the acquirement of knowledge. Public education is coming to be regarded the right of the children of a republic. The hill of science is not so difficult of ascent as formerly represented by poets and painters; but by fact and demonstration smoothed down, so as to be accessible to the assumed weak capacity of woman. She is rising in the scale of being through this, as well as other means, and finding heightened pleasure and profit on the right hand and on

the left. The study of Physiology, now introduced into our common schools, is engaging her attention, impressing the necessity of the observance of the laws of health. The intellectual Lyceum and instructive lecture room are becoming, to many, more attractive than the theatre and the ball room. The sickly and sentimental novel and pernicious romance are giving place to works, calculated to call forth the benevolent affections and higher nature. It is only by comparison that I would speak commendatory of these works of imagination. The frequent issue of them from the press is to be regretted. Their exciting contents, like stimulating drinks, when long indulged in, enervate the mind, unfitting it for the sober duties of life.

These duties are not to be limited by man. Nor will woman fulfill less her domestic relations, as the faithful companion of her chosen husband, and the fitting mother of her children, because she has a right estimate of her position and her responsibilities. Her self-respect will be increased; preserving the dignity of her being, she will not suffer herself to be degraded into a mere dependent. Nor will her feminine character be impaired. Instances are not few, of woman throwing off the encumbrances which bind her, and going forth in a manner worthy of herself, her creation, and her dignified calling. Did Elizabeth Fry lose any of her feminine qualities by the public walk into which she was called? Having performed the duties of a mother to a large family, feeling that she owed a labor of love to the poor prisoner, she was empowered by Him who sent her forth, to go to kings and crowned heads of the earth, and ask audience of these; and it was granted her. Did she lose the delicacy of woman by her acts? No. Her retiring modesty was characteristic of her to the latest period of her life. It was my privilege to enjoy her society some years ago, and I found all that belonged to the feminine in woman—to true nobility, in a refined and purified moral nature. Is Dorothea Dix throwing off her womanly nature and appearance in the course she is pursuing? In finding duties abroad, has any, "refined man felt that something of beauty has gone forth from her?" To use the contemptuous word applied in the lecture alluded to, is she becoming "mannish?" Is she compromising her womanly dignity in going forth to seek to better the condition of the insane and afflicted? Is not a beautiful mind and a retiring modesty still conspicuous in her?

Indeed, I would ask, if this modesty is not attractive also, when manifested in the other sex? It was strikingly marked in Horace Mann when presiding over the late National Educational Convention in this city. The retiring modesty of William Ellery Channing, was beautiful, as well as of many others, who have filled dignified stations in society. These virtues, differing as they may in degree in man and woman, are of the same nature and call forth our admiration wherever manifested.

The noble courage of Grace Darling is justly honored, leading her to present herself on the coast of England, during the raging storm, in order to rescue the poor, suffering, shipwrecked mariner. Woman was not wanting in courage, in the early ages. In war and bloodshed this trait was often displayed. Grecian and Roman history have lauded and honored her in this character. English history records her courageous women too, for unhappily we have little but the records of war handed down to us. The courage of Joan of Arc was made the subject of a popular lecture not long ago, by one of our intelligent citizens. But more noble, moral daring is marking the female character at the present time, and better worthy of imitation. As these characteristics come to be appreciated in man too, his warlike acts, with all the miseries and horrors of the battle-ground, will sink into their merited oblivion, or be remembered only to be condemned. The heroism

displayed in the tented field, must yield to the moral and Christian heroism which is shadowed in the signs of our times.

The lecturer regarded the announcement of woman's achievements, and the offering of appropriate praise through the press, as a gross innovation upon the obscurity of female life—he complained that the exhibition of the attainments of girls, in schools' was now equal to that of boys, and the newspapers announce that "Miss Brown received the first prize for English grammar," &c. If he objected to so much excitement of emulation in schools, it would be well; for the most enlightened teachers discountenance these appeals to love of approbation and self-esteem. But, while prizes continue to be awarded, can any good reason be given, why the name of the girl should not be published as well as that of the boy? He spoke with scorn, that "we hear of Mrs. President so and so; and committees and secretaries of the same sex." But if women can conduct their own business, by means of Presidents and Secretaries of their own sex, can he tell us why they should not? They will never make much progress in any moral movement, while they depend upon men to act for them. Do we shrink from reading the announcement that Mrs. Somerville is made an honorary member of a scientific association? That Miss Herschel has made some discoveries, and is prepared to take her equal part in science? Or that Miss Mitchell of Nantucket has lately discovered a planet, long looked for? I cannot conceive why "honor to whom honor is due" should not be rendered to woman as well as man; nor will it necessarily exalt her, or foster feminine pride. This propensity is found alike in male and female, and it should not be ministered to improperly, in either sex.

In treating upon the affections, the lecturer held out the idea, that as manifested in the sexes, they were opposite, if not somewhat antagonistic; and required a union, as in chemistry, to form a perfect whole. The simile appeared to me far from a correct illustration of the true union. Minds that can assimilate, spirits that are congenial, attach themselves to each other. It is the union of similar, not opposite affections, which are necessary for the perfection of the marriage bond. There seemed a want of proper delicacy in his representing man as being bold in the demonstration of the pure affection of love. In persons of refinement, true love seeks concealment in man, as well as in woman. I will not enlarge upon the subject, although it formed so great a part of his lecture. The contrast drawn seemed a fallacy, as has much, very much that has been presented, in the sickly sentimental strains of the poet, from age to age.

The question is often asked, "What does woman want, more than she enjoys? What is she seeking to obtain? Of what rights is she deprived? What privileges are withheld from her? I answer, she asks nothing as favor, but as right, she wants to be acknowledged a moral, responsible being. She is seeking not to be governed by laws, in the making of which she has no voice. She is deprived of almost every right in civil society, and is a cypher in the nation, except in the right of presenting a petition. In religious society her disabilities, as already pointed out, have greatly retarded her progress. Her exclusion from the pulpit or ministry—her duties marked out for her by her equal brother man, subject to creeds, rules, and disciplines made for her by him—this is unworthy her true dignity. In marriage, there is assumed superiority, on the part of the husband, and admitted inferiority, with a promise of obedience, on the part of the wife. This subject calls loudly for examination, in order that the wrong may be redressed. Customs suited to darker ages in Eastern

countries, are not binding upon enlightened society. The solemn covenant of marriage may be entered into without these lordly assumptions, and humiliating concessions and promises.

There are large Christian denominations who do not recognise such degrading relations of husband and wife. They ask no magisterial or ministerial aid to legalize or to sanctify this union. But acknowledging themselves in the presence of the Highest, and invoking his assistance, they come under reciprocal obligations of fidelity and affection, before suitable witnesses. Experience and observation go to prove, that there may be as much harmony, to say the least, in such a union, and as great purity and permanency of affection, as can exist where the more common custom or form is observed. The distinctive relations of husband and wife, of father and mother of a family are sacredly preserved, without the assumption of authority on the one part, or the promise of obedience on the other. There is nothing in such a marriage degrading to woman. She does not compromise her dignity or self-respect; but enters married life upon equal ground, by the side of her husband. By proper education, she understands her duties, physical, intellectual and moral; and fulfilling these, she is a help meet, in the true sense of the word.

I tread upon delicate ground in alluding to the institutions of religious associations; but the subject is of so much importance, that all which relates to the position of woman, should be examined, apart from the undue veneration which ancient usage receives.

"Such dupes are men to custom, and so prone To reverence what is ancient, and can plead A course of long observance for its use, That even servitude, the worst of ills,

Because delivered down from sire to son,

Is kept and guarded as a sacred thing."

So with woman. She has so long been subject to the disabilities and restrictions, with which her progress has been embarrassed, that she has become enervated, her mind to some extent paralysed; and, like those still more degraded by personal bondage, she hugs her chains. Liberty is often presented in its true light, but it is liberty for man.

"Whose freedom is by suffrance, and at will Of a superior—he is never free.

Who lives, and is not weary of a life

Exposed to manacles, deserves them well."

I would not, however, go so far, either as regards the abject slave or woman; for in both cases they may be so degraded by the crushing influences around them, that they may not be sensible of the blessing of Freedom. Liberty is not less a blessing, because oppression has so long darkened the mind that it cannot appreciate it. I would therefore urge, that woman be placed in such a situation in society, by the yielding of her rights, and have such opportunities for growth and development, as shall raise her from this low, enervated and paralysed condition, to a full appreciation of the blessing of entire freedom of mind.

It is with reluctance that I make the demand for the political rights of woman, because this claim is so distasteful to the age. Woman shrinks, in the present state of society, from taking any interest in politics. The events of the French Revolution, and the claim for woman's rights are held up to her as a warning. But let us not look at the excesses of women alone, at that period; but remember that the age was marked with extravagances and wickedness in men as well as women. Indeed, political life abounds with these excesses, and with shameful outrage. Who knows, but that if woman acted her part in governmental affairs, there might be an entire change in the turmoil of political life. It becomes man to speak modestly of his ability to act without her. If woman's judgment were exercised, why might she not aid in making the laws by which she is governed? Lord Brougham remarked that the works of Harriet Martineau upon Political Economy were not excelled by those of any political writer of the present time. The first few chapters of her *Society in America*, her views of a Republic, and of Government generally, furnish evidence of woman's capacity to embrace subjects of universal interest.

Far be it from me to encourage woman to vote, or to take an active part in politics, in the present state of our government. Her right to the elective franchise however, is the same, and should be yielded to her, whether she exercise that right or not. Would that man too, would have no participation in a government based upon the life-taking principle—upon retaliation and the sword. It is unworthy a Christian nation. But when, in the diffusion of light and intelligence, a convention shall be called to make regulations for self-government on Christian, non-resistant principles, I can see no good reason, why woman should not participate in such an assemblage, taking part equally with man.

Walker, of Cincinnati, in his *Introduction to American Law*, says: "With regard to political rights, females form a positive exception to the general doctrine of equality. They have no part or lot in the formation or administration of government. They cannot vote or hold office. We require them to contribute their share in the way of taxes, to the support of government, but allow them no voice in its direction. We hold them amenable to the laws when made, but allow them no share in making them. This language, applied to males, would be the exact definition of political slavery; applied to females, custom does not teach us so to regard it." Woman, however, is beginning so to regard it.

"The law of husband and wife, as you gather it from the books, is a disgrace to any civilized nation. The theory of the law degrades the wife almost to the level of slaves. When a woman marries, we call her condition coverture, and speak of her as a *femme covert*. The old writers call the husband baron, and sometimes, in plain English, lord... The merging of her name in that of her husband is emblematic of the fate of all her legal rights. The torch of Hymen serves but to light the pile, on which these rights are offered up. The legal theory is, that marriage makes the husband and wife one person, and that person is the husband. On this subject, reform is loudly called for. There is no foundation in reason or expediency, for the absolute and slavish subjection of the wife to the husband, which forms the foundation of the present legal relations. Were woman, in point of fact, the abject thing which the law, in theory, considers her to be when married, she would not be worthy the companionship of man."

I would ask if such a code of laws does not require change? If such a condition of the wife in society does not claim redress? On no good ground can reform be delayed. Blackstone says, "The very being and legal existence of woman is suspended during marriage,—incorporated or consolidated into that of her husband, under whose protection and cover she performs every thing." Hurlbut, in his *Essays upon Human Rights*, says: "The laws touching the rights of woman are at variance with the laws of the Creator. rights are human rights, and pertain to human beings, without distinction of sex. Laws should not be made for man or for woman, but for mankind. Man was not born to command, nor woman to obey...The law of France, Spain, and Holland, and one of our own States, Louisiana, recognizes the wife's right to property, more than the common law of England...The laws depriving woman of the right of property is handed down to us from dark and feudal times, and not consistent with the wiser, better, purer spirit of the age. The wife is a mere pensioner on the bounty of her husband. Her lost rights are appropriated to himself. But justice and benevolence are abroad in our land, awakening the spirit of inquiry and innovation; and the Gothic fabric of the British law will fall before it, save where it is based upon the foundation of truth and justice."

May these statements lead you to reflect upon this subject, that you may know what woman's condition is in society—what her restrictions are, and seek to remove them. In how many cases in our country, the husband and wife begin life together, and by equal industry and united effort accumulate to themselves a comfortable home. In the event of the death of the wife, the household remains undisturbed, his farm or his workshop is not broken up, or in any way molested. But when the husband dies, he either gives his wife a portion of their joint accumulation, or the law apportions to her a share; the homestead is broken up, and she is dispossessed of that which she earned equally with him; for what she lacked in physical strength, she made up in constancy of labor and toil, day and evening. The sons then coming into possession of the property, as has been the custom until of latter time, speak of having to keep their mother, when she in reality is aiding to keep them. Where is the justice of this state of things? The change in the law of this State and of New York, in relation to the property of the wife, go to a limited extent, toward the redress of these wrongs; but they are far more extensive, and involve much more, than I have time this evening to point out.

On no good ground can the legal existence of the wife be suspended during marriage, and her property surrendered to her husband. In the intelligent ranks of society, the wife may not in point of fact, be so degraded as the law would degrade her; because public sentiment is above the law. Still, while the law stands, she is liable to the disabilities which it imposes. Among the ignorant classes of society, woman is made to bear heavy burdens, and is degraded almost to the level of the slave.

There are many instances now in our city, where the wife suffers much from the power of the husband to claim all that she can earn with her own hands. In my intercourse with the poorer class of people, I have known cases of extreme cruelty, from the hard earnings of the wife being thus robbed by the husband, and no redress at law.

An article in one of the daily papers lately, presented the condition of needle women in England. There might be a presentation of this class in our own country, which would make the heart bleed.

Public attention should be turned to this subject, in order that avenues of more profitable employment may be opened to women. There are many kinds of business which women, equally with men, may follow with respectability and success. Their talents and energies should be called forth, and their powers brought into the highest exercise. The efforts of women in France are sometimes pointed to in ridicule and sarcasm, but depend upon it, the opening of profitable employment to women in that country, is doing much for the enfranchisement of the sex. In England also, it is not an uncommon thing for a wife to take up the business of her deceased husband and carry it on with success.

Our respected British Consul stated to me a circumstance which occurred some years ago, of an editor of a political paper having died in England; it was proposed to his wife, an able writer, to take the editorial chair. She accepted. The patronage of the paper was greatly increased, and she a short time since retired from her labors with a handsome fortune. In that country however, the opportunities are by no means general for Woman's elevation.

In visiting the public school in London, a few years since, I noticed that the boys were employed in linear drawing, and instructed upon the black board, in the higher branches of arithmetic and mathematics; while the girls, after a short exercise in the mere elements of arithmetic, were seated, during the bright hours of the morning, stitching wristbands. I asked, Why there should be this difference made; why they too should not have the black board? The answer was, that they would not probably fill any station in society requiring such knowledge.

But the demand for a more extended education will not cease, until girls and boys have equal instruction, in all the departments of useful knowledge. We have as yet no high school for girls in this state. The normal school may be a preparation for such an establishment. In the late convention for general education, it was cheering to hear the testimony borne to woman's capabilities for head teachers of the public schools. A resolution there offered for equal salaries to male and female teachers, when equally qualified, as practised in Louisiana, I regret to say was checked in its passage, by Bishop Potter; by him who has done so much for the encouragement of education, and who gave his countenance and influence to that convention. Still the fact of such a resolution being offered, augurs a time coming for woman, which she may well hail. At the last examination of the public schools in this city, one of the alumni delivered an address on Woman, not as is too common, in eulogistic strains, but directing the attention to the injustice done to woman in her position in society, in a variety of ways. The unequal wages she receives for her constant toil, c., presenting facts calculated to arouse attention to the subject.

Women's property has been taxed, equally with that of men's, to sustain colleges endowed by the states; but they have not been permitted to enter those high seminaries of learning. Within a few years, however, some colleges have been instituted, where young women are admitted, nearly upon equal terms with young men; and numbers are availing themselves of their long denied rights. This is among the signs of the times, indicative of an advance for women. The book of knowledge is not opened to her in vain. Already is she aiming to occupy important posts of honor and profit in our country. We have three female editors in our state—some in other states of the Union. Numbers are entering the medical profession—one received a diploma last year; others are preparing for a like result.

Let woman then go on—not asking as favor, but claiming as right, the removal of all the hindrances to her elevation in the scale of being—let her receive encouragement for the proper cultivation of all her powers, so that she may enter profitably into the active business of life; employing her own hands, in ministering to her necessities, strengthening her physical being by proper exercise, and observance of the laws of health. Let her not be ambitious to display a fair hand, and to promenade the fashionable streets of our city, but rather, coveting earnestly the best gifts, let her strive to occupy such walks in society, as will befit her true dignity in all the relations of life. No fear that she will then transcend the proper limits of female delicacy. True modesty will be as fully preserved, in acting out those important vocations to which she may be called, as in the nursery or at the fireside, ministering to man's self-indulgence.

Then in the marriage union, the independence of the husband and wife will be equal, their dependence mutual, and their obligations reciprocal.

In conclusion, let me say, "Credit not the old fashioned absurdity, that woman's is a secondary lot, ministering to the necessities of her lord and master! It is a higher destiny I would award you. If your immortality is as complete, and your gift of mind as capable as ours, of increase and elevation, I would put no wisdom of mine against God's evident allotment. I would charge you to water the undying bud, and give it healthy culture, and open its beauty to the sun—and then you may hope, that when your life is bound up with another, you will go on equally, and in a fellowship that shall pervade every earthly interest." (**Speech taken from website: <http://gos.sbc.edu/m/mott.html>**)

ON WOMEN'S RIGHTS
Sojourner Truth's *Ain't I A Woman* Speech
Woman's Rights Convention, May 1851
Akron, Ohio

In May 1851 Sojourner Truth attended the Women's Rights Convention in Akron, Ohio. She delivered a simple but powerful speech recorded in the June 21, 1851, issue of the *Anti-Slavery Bugle*, edited by Marcus Robinson (with whom Truth worked.) It is this speech, which was later transformed into the "Ain't I a Woman?" legend by Frances Dana Gage, the organizer of the convention. She published her version of Truth's speech, complete with crude Southern dialect in the April 23, 1863, issue of the *New York Independent*.

Well, children, where there is so much racket there must be something out of kilter. I think that 'twixt the negroes of the South and the women at the North, all talking about rights, the white men will be in a fix pretty soon. But what's all this here talking about?

That man over there says that women need to be helped into carriages, and lifted over ditches, and to have the best place everywhere. Nobody ever helps me into carriages, or over mud-puddles, or gives me any best place! And ain't I a woman? Look at me! Look at my arm! I have ploughed and planted, and gathered into barns, and no man could head me! And ain't I a woman? I could work as much and eat as much as a man - when I could get it - and bear the lash as well! And ain't I a woman? I have borne thirteen children, and seen most all sold off to slavery, and when I cried out with my mother's grief, none but Jesus heard me! And ain't I a woman?

Then they talk about this thing in the head; what's this they call it? [member of audience whispers, "intellect"] That's it, honey. What's that got to do with women's rights or negroes' rights? If my cup won't hold but a pint, and yours holds a quart, wouldn't you be mean not to let me have my little half measure full?

Then that little man in black there, he says women can't have as much rights as men, 'cause Christ wasn't a woman! Where did your Christ come from? Where did your Christ come from? From God and a woman! Man had nothing to do with Him.

If the first woman God ever made was strong enough to turn the world upside down all alone, these women together ought to be able to turn it back, and get it right side up again! And now they is asking to do it, the men better let them.

Obliged to you for hearing me, and now old Sojourner ain't got nothing more to say.

The following is the *original* 1851 report by Marcus Robinson.

One of the most unique and interesting speeches of the convention was made by Sojourner Truth, an emancipated slave. She came forward to the platform and addressing the President said with great simplicity: "May I say a few words?" Receiving an affirmative answer, she proceeded:

I want to say a few words about this matter. I am a woman's rights. I have as much muscle as any man, and can do as much work as any man. I have plowed and reaped and husked and chopped and mowed, and can any man do more than that? I have heard much about the sexes being equal. I

can carry as much as any man, and can eat as much too, if I can get it. I am as strong as any man that is now. As for intellect, all I can say is, if a woman have a pint, and a man a quart -- why can't she have her little pint full? You need not be afraid to give us our rights for fear we will take too much, -- for we can't take more than our pint'll hold. The poor men seems to be all in confusion, and don't know what to do. Why children, if you have woman's rights, give it to her and you will feel better. You will have your own rights, and they won't be so much trouble. I can't read, but I can hear. I have heard the bible and have learned that Eve caused man to sin. Well, if woman upset the world, do give her a chance to set it right side up again. The Lady has spoken about Jesus, how he never spurned woman from him, and she was right. When Lazarus died, Mary and Martha came to him with faith and love and besought him to raise their brother. And Jesus wept and Lazarus came forth. And how came Jesus into the world? Through God who created him and the woman who bore him. Man, where was your part? But the women are coming up blessed be God and a few of the men are coming up with them. But man is a tight place, the poor slave is on him, woman is coming on him, he is surely between a hawk and a buzzard.

Referat av Emelie Rathous 1:a maj-tal 1891, Social-Demokraten 4/5 1891¹

Emilie Rathou talade vid fjärde talarstolen:

Intresset var kanske mera spändt här än vid någon af de öfriga talarestolarne, ty här skulle en kvinna tolka för första gången å offentligt demonstrationsmöte sitt köns berättigade fordran på att ha ett ord med i samhällets angelägenheter. Talarinnan, fröken Rathou, trädde fram, de första orden hördes knappast, men rösten tog sedermera upp sig, när hon blef lite ”varm i kläderna”.

Tal. berörde först i korthet förhållandena i forna tider, hurusom okunnighet och religiös förvillelse beherrskade folken. Med franska revolutionen kom ett omslag, frihets- och jämlikhetsideerna höllo sitt intåg i de civiliserade länderna, och visserligen hade de ännu långt ifrån triumferat, men medbestämmanderätten vid afgörandet af samhällets angelägenheter, hade dock i flera länder blifvit tillerkänd folket. Sverge är ännu på efterkälken med sitt höga pänningstreck. Följden af fåväldet är också den, att en mängd fri- och rättigheter alltmera kringskäras, att militärlyx frodas, att det slösas med statens medel o.s.v.

Allt kraftigare ljöde i dessa dagar ropet på allmän rösträtt åt männen, kvinnorna däremot komme i andra rummet. Men lika så visst som kvinnan vore människa, hon såväl som mannen, bör kvinnan äfven erhålla samma rätt. Man hade gjort många invändningar mot kvinnans deltagande i det politiska lifvet. Man hade sagt, att kvinnan saknar intelligens och själfständighet. Detta vore dock grundfalskt, ty det var en förvänd uppfostran som gjorde kvinnan synbart mindre intelligent än mannen. Men fostra upp henne till en förståndsmänniska och hon blefve äfven lika själfständig som mannen! Kvinnorna hade ju dock icke ansetts odugliga att sitta på tronerna, på Englands tron sutte en kvinna och här i Sverige hade vi haft flere regentinnor. Så grufvade man sig vidare öfver de kvinliga behagens försvinnande, om kvinnan droges in i det offentliga lifvet, men tal. ville fråga hvad det blir af de kvinliga behagen och allt det myckna talet om dem, när kvinnan ändock icke skyddades mot att slungas in på arbetsmarknaden och underbjuda mannen såsom en vida billigare arbetskraft. Höra vi ett kvitt om de kvinliga behagen, eller tages hänsyn till dem på murareställningen eller i fabriken? Vidare talades om, att kvinnan i alla fall saknade intresse för allmänna angelägenheter. Nonsens, fraser. Vi stöta i detta fall åter på kvinnans uppfostran, som är alldeles särskilt egnad att vända hennes håg bort från det offentliga lifvet. Kvinnan uppfostras till docka, men icke till människa, där är grundfelet. Se för öfrigt försvarsrörelsen. Är det icke just kvinnorna, visserligen i detta fall öfverklasskvinnor som gifvit denna olycksbringande rörelse sitt uppsving? Försvaret är en fråga af allmän natur och för denna lägga öfverklassens kvinnor i dagen det varmaste intresse. Det är därvid blott att beklaga, det intresset blifvit så missriktat. Som man funne fölle alla invändningar mot kvinnans politiska likställighet.

Men huru skulle nu kvinnorna nå allmän rösträtt? Den ”modärna kvinnorörelsen”, rörelsen bland öfverklasskvinnorna vore redan på retur och dödsdömd, men icke så vore förhållandet med rörelsen bland proletariatets kvinnor. Är mannen-proletären en slaf, så är kvinnan-proletären slafvarnes slaf. Kvinnans frigörelse måste ske i samband med mennens, i samband med den modärna

¹ Talet finns i Brigitte Mral, *Talande kvinnor. Kvinnliga retoriker från Aspasia till Ellen Key*, Åstorp: Retorikförlaget 2011 (2. Uppl.)

arbetarerörelsen. Kvinnorna måste organisera sig liksom männen. I själfva verket vore det endast ett parti, som både teoretiskt erkänt kvinnans rätt till politisk och social likställighet och i någon mån praktiskt sökt ge verk- lighet åt teorien, nämligen det socialdemokratiska arbetarepartiet. Arbetarerörelsen själf skulle slutligen endast få godt af, att kvinnan komme mer allmänt med, ty det hjälpte icke att neka, det kvinnan likväl vore en makt.

Därefter uppläste talarinnan allmänna rösträtts-resolutionen, frågade så de församlade, om de antog den, hvilket skedde med acklamation, och ljudliga bifallsrop åt den säkert och präktigt föredragande talarinnan.

Selma Lagerlöf:

HEM OCH STAT

(Tal vid rösträttskongressen i Stockholm, juni 1915.)

Mina herrar och damer!

Först och främst har jag att frambara ett tack till Kongressledningen, som har inbjudit mig att tala vid detta tillfälle, och i detta mitt tack ligger inte bara ett erkännande av den heder, som uppdraget innebär, utan jag vill tacka också därför, att Ledningen genom att göra mig till talsman för rösträtts-saken har nödgat mig att för min ringa del söka komma till rätta med den skiftande och törhända världsomdanande företeelse, som heter kvinnorörelsen.

Ty – inte sant? – ett är att gå med i ledet, att tyst följa skaran, såsom jag hittills har gjort härvidlag. Så länge svarar man bara för sig själv, och så länge kan en fast tro på den nya riktningens praktiska nödvändighet vara tillräcklig. Ett annat är att stå fram och tillropa de förbigående, att den rätta vägen är funnen och att den gör väl, som sluter sig till oss. Därmed tar man på sig ett ansvar, som inte kan bäras, utan att man har klart för sig, att rörelsen också är av den ideella betydelse, att det kan vara ett gott att kämpa för den, vad man än därav vinner: glädje eller lidande, framgång eller nederlag.

Vidare vill jag bekänna, att då jag satte mig att tänka igenom mitt föredrag, trodde jag, att jag utan svårighet skulle finna skäl, som bevisade rättmätigheten av vår fordran. Jag ansåg, att jag bara hade att gå in i en välförsedd rustkammare och plocka fram de vapen jag behövde. De fanns där redan i ordning, starka och skarpslipade, uppsökta från historien och livet, från tankens värld liksom från erfarenhetens. Jag behövde endast välja.

»Låt se,» sade jag till mig själv, »vi kvinnor fordrar rösträtt. Vad har vi då att åberopa oss på, som kan berättiga oss att ta del i riksstyrelsen?»

Vi svenska kvinnor brukar fästa uppmärksamheten på själva den rösträttsrörelse, som på få år har uppstått ibland oss. Vi berömmar oss av våra 170 rösträttsföreningar, av de massor broschyrer, som vi sänder ut, av de föredrag, som vi håller. Vi påminner om att vi är 30,000 kvinnor, som har gått in i rösträttsfordrande organisationer, och om vår stora petition med dess 140,000 namnunderskrifter. Men vid närmare eftertanke fann jag, att det inte skulle löna sig för mig att åberopa mig på detta. Skulle man inte helt enkelt svara mig, att de svenska kvinnor, som inte begärde någon rösträtt, var ändå många fler än de, som önskade den?

Vi brukar också hänvisa på hur många vi är, som numera förtjänar vårt bröd genom eget, avlönat arbete. Men staten lönar vårt arbete mindre än mannens och utestänger oss ännu från en del arbetstillfällen. Vi behöver få vår hand med i lagstiftningen, för att detta skall bli rättat. Vi önskar ändring i den gifta kvinnans ekonomiska ställning, och vi önskar rätt för henne att bestämma över sin egen person. Men kommer man någonsin att ge oss svenska kvinnor rösträtt av dessa skäl? Säkert skulle man svara, att dessa handlingar av rättvisa kommer att genomföras utan vår medverkan, på samma sätt som den lika arvsrätten och mycket annat blivit oss beviljat. Skulle jag draga fram det arbete, som vi kvinnor har utfört och utför som sjuksköterskor, som diakonissor, som slumsystrar, som frivilliga på fattigvårdens område? Man skulle svara mig, att just detta visar vilken makt religionen utövar över kvinnorna. Rösträtt åt kvinnorna, det skulle betyda ett återuppståndet prästvælde.

Eller skulle jag betona, att kvinnan kan avlägga akademiska examina, hon såväl som mannen, att hon

har vunnit rykte som upptäckare och forskningsresande, att hon förestår affärer, och säga, att då hon på dessa områden kan tävla med mannen, så skall hon säkert också visa sig äga förmåga att sätta sig in i det parlamentariska livet? Jag vet, att man skulle svara mig, att om det än finns en och annan kvinna, som man gärna skulle bevilja rösträtt, så finns det tusental, som man inte vill unna den, och som man inte kan lagstifta för undantagen, måste alla bli utan.

»Men har vi då ingenting gjort, som kan berättiga oss till samma fordringar på tillvaron som mannen?» började jag fråga mig själv. »Vår tid har varit lång på jorden, lika lång som hans. Har den gått spårlöst förbi? Har vi intet skapat, som är av oersättligt värde för livet och kulturen? Jämte detta, att vi har satt in människor i världen, har vi ingen insats gjort till gagn för det hela? Jag vet dock, att kvinnorna före vår egen tid inte har slösat bort sitt liv som lekande barn, utan har arbetat. Jag ser på tavlor och på kopparstick, bilder av gamla kvinnor från gamla tider. Deras ansikten är tärda och stränga, deras händerknotiga. De har inte setat som slöa fångar i harem, de har haft sin strävan och sitt intresse. Vad har de gjort?»

Jag ställer mig framför Rembrandts gamla borgarkvinna, hon med de tusen rynkorna i det kloka ansiktet, och jag frågar henne varför hon har levat. Säkert inte för att dyrkas av många män, inte för att styra en stat, inte för att vinna en lärdomsgrad. Och dock kan det arbete, som hon har ägnat sig åt, inte vara något obetydande. Hon har inte gått tom och dum genom världen. Mäns och kvinnors blickar vilar hellre på hennes åldriga ansikte än på den ljuvaste unga skönhets. Hennes liv måste ha haft ett innehåll.

Vi vet alla vad den gamla svarar på min fråga. Vi läser svaret i hennes milda och goda leende: »Jag har ingenting annat gjort än skapat ett gott hem.»

Och se där vad de skulle svara, kvinnorna, om de kunde stå upp ur sina gravar, släktled efter släktled, det ena tusendet, den ena millionen efter den andra: »Vi har ingenting annat gjort än strävat efter att skapa ett gott hem.»

Hur få av dem skulle svara något annat! En och annan klostersisters skulle ropa, att hennes livsmål hade varit att tjäna Gud, en och annan regentinna skulle förklara, att hon hade tjänat staten. Men deras gestalter skulle försvinna i mängden. Deras röster skulle inte höras bland alla dem, som svarade: »Vår strävan har varit att skapa ett gott hem.»

Vi vet alla, att detta är sant. Vi vet, att om vi frågade männen, om vi kunde ställa upp dem släktled efter släktled, tusental och millioner efter varandra, skulle ingen komma på den tanken att svara, att de har varit till för att skapa ett hem. Det har varit kvinnans sak. Det finns ingen man, som gör anspråk på äran att ha skapat hemmet.

Och vi vet, att det är onödigt att forska efter annat. Vi skulle ingenting finna. Vår gåva till mänskligheten har varit hemmet, detta och ingenting annat. Vi har byggt på denna lilla byggnad sedan vår moder Evas tid. Vi har ändrat planen, vi har experimenterat, vi har upptäckt nytt, vi har återvänt till gammalt, vi har anpassat oss själva. Vi har gått ut och tämt dem bland de vilda djuren, som hemmet behövde, vi har bland markens växter sökt ut sädsslagen, de frukt bärande träden, de välsmakande bären, de skönaste blommorna. Vi har klätt vårt hem och prytt det, vi har utarbetat dess seder, vi har skapat uppfostringskonsten, trevnaden, hövligheten, det glada, behagliga umgängessättet.

Det är för hemmet, som vi har varit stora, för hemmet har vi också varit småaktiga. Inte många av oss har stått med Kristina Gyllenstierna på Stockholms murar och försvarat en stad, än färre har dragit ut

med Jeanne d'Arc för att kämpa för fäderneslandet. Men om fienden kom ända fram till den egna porten, då stod vi där med disktrasan och kvasten, med den vassa tungan och den klösande handen, färdiga att strida till det yttersta för att försvara vår skapelse, hemmet.

Och denna lilla byggnad, som har kostat så många bemödanden, är den lyckad eller misslyckad? Är denna kvinnans insats i kulturen ringa eller värdefull? Är den uppskattad eller föraktad?

Man behöver ju, för att få svar, bara lyssna till yttranden, som vi ständigt hör omkring oss. Varför går det en människa väl i världen? Därför att hon har haft ett gott hem. En annan misslyckas. Det beror återigen på den uppfostran, som hon har tagit med från sitt hem. Hur har den mannen kunnat bära sina olyckor? Det är därför, att hans hustru alltid har berett honom ett gott hem.

Är den inte också beundransvärd, denna lilla fristad? Den tar emot oss med glädje som späda, hjälplösa, besvärliga barn. Den har en ärad plats för oss som svaga, bräckliga åldringar. Den ger mannen glädje och vederkvickelse, då han vänder åter dit, trött av dagens arbete. Den omhuldar honom lika varmt, då världen går honom emot, som då den upphöjer honom. Där finns inga lagar, endast sedvanor, som man följer, därför att de är nyttiga och ändamålsenliga. Där straffas, men inte för att utkräva hämnd, utan för att uppfostra. Där finns användning för alla talanger, men den, som inga har, kan göra sig lika älskad som den mest snillrike. Den kan upptaga fattiga tjänare i sin värld och behålla dem för livet. Den släpper ingen av de sina ur sikte och slaktar den gödda kalven, då den förlorade sonen återvänder. Den är en upplagsplats för fädrens sägner och visor, den har sin egen ritual för fester och högtidligheter, den bevarar minnen av förfäder, som ingen historia vet att nämna. Där får var och en vara sig själv, så länge han inte stör harmonien i det hela. Det finns intet smidigare, intet barmhärtigare bland allt, som människor har åstadkommit. Det finns intet så älskat, så högt uppskattat som kvinnans skapelse, hemmet.

Men då det nu är så, då vi erkänner, att allt annat kvinnoarbete är av försvinnande betydelse, jämfört med det utomordentliga, som hon har utfört i hemmet, då vi ser hur envist den kvinnliga begåvningen riktar sig åt detta håll, måste vi inte av allt vårt hjärta beklaga kvinnorörelsen, detta kvinnornas uppbrott från hemmet, deras emigration, skulle jag vilja säga, från det egna, vanda verksamhetsområdet in på mannens arbetsfält?

De flesta män och en god del av kvinnorna själva har sörjt och ängslats, de har också hejdat och stängt, så mycket de har förmått, men ingenting har hulptit. Det har inte funnits mycket erkännande för den unga kvinnans strävan efter arbete, men så mycket mer hån och åtlöje. De minst tilltalande platser, den sämsta avlöning har bjudits henne, och hon har tackat och tagit emot. Men de är få, som har funnit något beundransvärt i detta. Man har haft en instinktlik känsla av att hon handlade orätt, då hon lämnade hemtjänsten.

Man gör i dessa dagar de mest vittgående undersökningar över emigrationens orsaker. Man finner, att den beror av ekonomiskt tryck, av lust till jämlikhet och frihet, av längtan efter ombyte, av lockande exempel..... Men har man därmed sagt nog? Känner vi inte alla, att detta våldsamma lösslitande från fädernejorden tyckes förorsakat av ett oförklarligt och oemotståndligt tvång? Vi liknar det vid sjukdom, detta, som driver tusen och åter tusen från kända omgivningar och älskade anförvanter bort till främmande land att anpassa sig efter en ny natur, lära ett nytt språk, tillägna sig nya arbetsmetoder. Lönen står oviss, men obehagen och svårigheterna är säkra och oundvikliga. Måste det inte vara en stor naturens lag, som sätter utvandrarskarorna i rörelse?

Vi andra vågar knappt gora något för att hejda, ty vi vet, att så länge det finns en sträcka obruten mark

på jordens yta, så länge skall det finnas nybyggare, som söker sig dit. Man skall aldrig kunna förbjuda människor att uppfylla jorden och göra henne beboelig.

Därför är det heller ingen, som skrattar åt emigranten, och jag tror, att det snart skall vara slut med skämtet över den arbetande kvinnan. Man skall förstå, att då hon drevs att emigrera från hemmet, var det inte bara av ekonomiska orsaker, inte bara av begär efter likställdhet, inte av lust efter ombyte och frihet. Detta allt har spelat en roll, men också något annat. Ett tvång, starkare än den egna naturens tvång, en fläkt av det oförklarliga i världen har satt kvinnorna i rörelse. Man skall förstå detta, och man skall inte mer våga att hejda och stänga. Gulnande vetefält, nya städer, uppblomstrande stater visar oss var emigrantens väg har gått fram. Kvinnan skall kanske också visa en gång, att då hon trängde in på mannens arbetsområde, ville hon lägga vildmarker och öknar under kulturen. Men innan vi vågar förutsäga något om fram- tiden, låt oss se till vad mannen har utfört på det arbetsfält, som han har ägnat sig åt! Och först av allt: Vari har hans arbete bestått? Under de tusental av år, som kvinnan har arbetat på sin lilla skapelse, hemmet, vad har mannen verkat främst och störst?

Det kan inte vara någon tvekan om svaret. Mannen har skapat staten. För den har han tjänat, för den har han lidit. Han har gett den sitt över- mänskliga arbete som dess styresman, han har vågat livet för att reformera den. Han har skänkt den sina djupsinnigaste tankar, ställt sig framför kanonmynningen för att försvara den. Han har sammanfört dess område, utarbetat dess lagar, inordnat folkklasserna i denna oändligt konstrika skapelse, som omfattar oss alla och förenar oss som lemmar i en kropp.

Aldrig skall man förneka mannen hans stora ära som samfundsdanare. Inte bara den stora helstaten, utan alla dessa små och stora organisa- tioner, som den innefattar, är hans verk. Så snart vi går utanför hemmets fyra väggar, möter vi honom och endast honom. Han har skapat gården, byn, kommunen, staden; han har upp- rättat kyrkan, universitetet, industrisamhället; alla de stater i staten, som vi känner, är från början hans verk. Han är den största byggaren av mänskliga myrstackar, han står aldrig ensam, tillhör alltid en sammanslutning. Ingen man är så ärad som statsmannen, som den stora regenten, därför att vi känner och förstår, att mannens främsta gåva till kulturen är den välordnade, starka, skyddande staten.

Men nu må väl vi kvinnor fråga oss: »Är det möjligt för oss att jämföra vår lilla skapelse, hemmet, med mannens stolta verk, staten?»

Låt oss då för det första slå fast en sak! Det är inte min mening att säga, att hemmet, sådant, som jag nyss har framställt det, är förverkligat överallt. Om så vore, då skulle troligen mänskligheten stå vid sitt mål och inga reformer eller framsteg vidare vara nödvändiga. Naturligtvis vet jag, att de flesta hem inte är full- komliga, och att många är dåliga. Men de goda, de lyckliga hemmen finns dock. Vi har sett dem. Vi har levat i dem. Vi har kanske inte ägt dem själva, men vi kan vittna om att de finns. De är inte bara en dröm. Kvinnor kan skapa dem i fattigdom och i rikedom, i ringhet och i förfining. De inrymmer i kunga- borgen och i torparstugan. Det goda hemmet är något, som verkligen finns till.

Men nu staterna?

Dessa våra stora hem, så svåra att bygga, resta med sådan ansträngning, vattnade av så mycket blod och tårar, uppförda med hjälp av de största karaktärer, de djärvaste snillen, finns det eller har det funnits någon bland dem, som har tillfredsställt alla sina medlemmar? Är de inte mitt upp i ett ständigt reformarbete? Vill man inte än i dag omforma dem från botten och ända upp? Inrymmer de

inte ständiga anledningar till missnöje och bitterhet?

I Runebergs Nadeschda säger Rysslands tsar, kejsarinnan Katarina, till sin vän furstinnan Natalia på tal om hennes hem:

Vilken lycka att till alla kunna hinna,

kunna hela alla brister,

att ett litet paradiset av fröjd och lycka blott med hjärtats vilja skapa!

Katarina var en kvinna, men hon talar intehär som kvinna, utan som regent över jordens största rike. Hon vet, och varje statsman vet, att staten kan skapa ordning och skaffa försvar, men hon är genomträngd av känslan av dess begränsning och vanmakt i andra stycken.

Eller var finns den stat, där inga barn driver omkring hemlösa, där intet ungt människoämne förfäres, utan alla unga blir uppfostrade i glädje och med saktmod, som barnens rätt är?

Var finns den stat, som låter alla sina fattiga gamla få en trygg och ärad ålderdom, som det är tillbörligt för dem, som nalkas livets slut?

Var finns den stat, som straffar inte för att hämnas, utan endast och allenast för att uppfostra och upprätta, som det oss kloka och målmedvetna människor tillkommer?

Var finns den stat, som kan ta vara på varje begåvning? Var den, där den olycklige blir lika omhuldad som den framgångsrike.

Var finns den stat, som inte hyser inom sig främmande folkslag, som den inte kan lycklig- göra? Var den stat, som ger alla tillfälle att leva sitt eget fria liv, så länge de inte stör harmonien i det hela? Var den stat, där ingen av dess medlemmar får gå till spillo i lättja, i drycken- skap, i skamlig levnad?

Man svarar mig kanske, att det inte är detta, som staten vill. Den vill ordning och försvar. Men i så fall: varför sysslar den med allt detta andra? Den gör det, därför att den vet, att den stat inte kan hålla sig uppe, som inte vill skapa lycka. Den måste det, därför att den behöver att bli älskad av hög och låg. Staten måste vara ett redskap för trevnad, trygghet, uppfostran, kultur,

förädling. Det är genom den, som mänskligheten skall få sina högsta spända förhoppningar förverkligade.

Bristen ligger inte heller däri, att staterna inte ställer nog stora fordringar på sig själva, utan däri, att det hittills av något skäl har varit dem omöjligt att genomföra dem.

Här är nu tid att göra en påminnelse. Jag har vågat säga, att hemmet är kvinnans skapelse, men jag har aldrig sagt, att hon har skapat det ensam. Till lycka för henne och för alla har hon alltid haft mannen bredvid sig. Husbonde och matmor har suttit sida vid sida. Hade kvinnan strävat ensam, skulle hon inte ha löst uppgiften. Hemmet skulle inte ha funnits till varken som dröm eller som verklighet.

Men vid skapandet av staten har mannen stått ensam. Det har stått en drottning vid kungens sida under kröningspällen, men hon har inte varit med som drottning, bara som hustru. Ingenting har tvungit mannen att föra kvinnan med sig i domsalen, i ämbetsverket, i varumagasinet. Han har strävat sig fram ensam med sina svåra värv. Hur länge gick han inte som läkare ensam också på sjukhusen? Han går

ensam ännu till sin prästerliga gärning. Han lagar själv sin mat i kasernen, han uppfostrar och pluggar i gosskolan.

Han har åtagit sig det svåraste av allt, att sörja för de fattiga, han har inte fruktat för arbetet. Men har han lyckats? Vad vittnar hatet mellan samhällsklasserna? Vad vittnar de dova ropen nerifrån, allt hot om omvälvning? Vad vittnar all klagan från arbetslösa? Vad vittnar utvandringen? Vittnar allt detta, att han har lyckats, att han någonsin kan lyckas?

Och se nu! Just i detta ögonblick i tiden, då staterna vacklar, så beundransvärt de än är uppförda, då den sociala omstörtningen synes stå för dörren, då är det den stora kvinnliga invasionen in på det manliga arbetsfältet, in på statens mark tar sin början!

Har detta något att betyda? Eller betyder det endast, att kvinnan önskar sig bättre levnads- villkor, likställighet, ombyte, frihet, makt? Varför kom den då just nu? Man skall vara blind för att inte se, dov för att inte höra.

Eller hör hon inom sig något, som kallar och manar? »Gå ut i nytt, hårt arbete! Tag platsen vid järnvägsbommen, sopa gatan, skriv rent på kontoret, sälj frimärken på posten, undervisa långt ner i 'förberedande', sitt vid telefonluren, var hantlangare vid operationerna, gör allt detta obetydliga arbete, och var viss, att det inte är bortkastat!

Var övertygad framför allt, att det har varit nödvändigt! Du måste in överallt, du måste finnas till hands överallt, om staten en gång skall kunna bli älskad som ett hem. Var viss, att din arbets- kraft, som nu är så ringaktad, snart skall bli uppskattad och eftersökt, ja, tagen i anspråk över förmågan. Var viss att på samma sätt, som läkaren inte mera kan reda sig utan sjuksköterskan, skall prästen och fattighusföreståndaren begagna sig av diakonissan, fabriksägaren av den kvinnliga inspektrisen! Var viss, att vi snart skall finnas överallt, i obygd och i städer, med många nu okända titlar och yrken, men alla arbetande för det gemensamma målet!»

Ack, vi kvinnor är inga fullkomliga varelser, ni män är inte fullkomliga mera än vi. Hur skall vi nå fram till det, som är stort och gott, utan att hjälpa varandra?

Vi tror inte, att verket skall gå fort, men vi tror, att det vore synd och dårskap att avvisa vår hjälp. Vi tror, att Guds vind för oss. Det lilla mästerverket, hemmet, var vår skapelse med mannens hjälp. Det stora mästerverket, den goda staten, skall skapas av mannen, då han på allvar tar kvinnan till sin hjälpare.

Project Runeberg, Mon Mar 31 13:30:38 1997 (aronsson) ([diff](#)) ([history](#)) ([download](#)) << [Previous](#)
[Next](#) >>

<http://runeberg.org/troll1/hemstat.html>

Brigitte Mral:

Two speeches from the history of the Swedish women's suffrage movement

- short summaries

The first is a speech given by Emilie Rathou at the Social Democrats' May Day demonstration in 1891. This is one of the first suffrage speeches, if not the very first, made to a general public. Rathou was an activist who was also engaged in the anti-war and temperance movements. She also started her own newspaper, *Svenske Medborgaren* (The Swedish Citizen), in which she presented her theses with great energy.

In her 1891 speech, Rathou polemizes against the voices in society that assert that women lack intelligence and independence, that women who are engaged in politics are unladylike, and that women in general are uninterested in public matters. She points out that no one notes any lacking femininity in the hardworking proletarian women. She also mentions that the fact that many women still have not shown an interest in public life and politics is due to their upbringing, not their nature: "The woman is raised to be a doll, not a person, that's the basic problem". She propagates for women to organize, primarily within the Social Democratic party, as she regards this party as the only one that acknowledges women's equal rights.

The second speech was held by writer and Nobel Prize winner Selma Lagerlöf at a suffrage congress in Stockholm in 1915, thus 24 years after Rathou's speech. Lagerlöf develops on a metaphor sometimes used in the agitation for suffrage, that of the state as the good home. In the speech's introduction she pretends to search for tenable arguments for women's participation in politics: that there are women who are just as good academics, business(women), explorers as men; that many women perform a social service, for instance as nurses; that many women demand the right to vote. But she dismisses all these arguments as invalid, and asks whether there is not one single area in which the woman has accomplished something completely her own that might show reason for her to participate in society. She finds her argument in the fact that women throughout the ages have striven to create the good home, and using a good number of elegant examples she develops the thought that women create a welcoming home, a home for everyone: old and young, ill and healthy, unsuccessful and successful – which no state had yet accomplished. Her conclusion is that the good state can only be built when the man enlists the woman's help.

Anna Rogstad

Stemmerett for kvinner

Offentlig møte om kvinnestemmerett

Arbeidersamfundets sal, Kristiania, 15. november 1888

Kilde: Kari Skjønberg (red.): Mannssamfunnet midt imot. Oslo 1974, s. 76-88. (Her hentet fra databasen virksommeord.uib.no)

Endelig har kvinnestemmeretten også fått sine forkjempere hos oss. For vel et par år siden våget noen få kvinner å slutte seg sammen om å arbeide for stemmerett for kvinner. Således ble Norsk kvindestemmeretsforening dannet. Den er en gnist som skal tenne utover i den store kvinneleir. Vårt arbeide er spiren til de lange røtter som må bre seg gjennom alle samfunnslag, så visst som vår sak, kvinnesaken, skal seire.

At arbeidet for kvinnestemmerett er kjernepunktet i det hele kvinnesaksarbeide, vil visstnok - vi må håpe det, snart også hos oss bli en erkjent sannhet. I Amerika og England har man for årrekker siden forstått dette, og kvinnenes hovedstyrke har vært konsentrert nettopp på dette punkt; derfor har også kvinnesaken i disse land nådd lengst. I et par samfunn i Amerika står man, som bekjent, ved målet, idet kvinnene har fått stemmerett og er fullt likestillet med menn. Men også der hvor målet ikke er nådd, har selve arbeidet for stemmerett, for kvinners aktive deltagelse i samfunnets anliggender, oppdratt kvinnene til en tenke- og handlekraft, en dyktighet og iherdighet, som har avtunget de respektive samfunn innrømmelser på innrømmelser til fordel for kvinnene. Man ser således f.eks. i Amerika kvinner innta stillinger jevnstidig med menn på de aller fleste områder.

Men makt til å *verne* om sitt, å arbeide, makt til å *fremme* det, den er kvinnene forholdt så lenge de ikke har stemmerett. Og uten denne makt har de innrømmelser som er gjort, intet holdbart ved seg. Vår tilkjempede stilling gir oss ingen betryggelse, vi har ingen garantier for å beholde den. Den dag i morgen kan fravriste oss hva vi i dag har vunnet. Vi hører f.eks. alt nu her hos oss altfor meget tale om at de stakkars lærerinner, telegrafistinner og forretningsdamer, som de kalles, har trengt seg inn på menns områder. Kvinnene må søke nye arbeidsfelter, heter det. Man er i almindelighet slett ikke villig til å dele brød med oss. Man er så bange for konkurransen, som det heter. Men her vil jeg spørre hver rettskaffen mann: Er ikke det der å ville holde kvinnene utenfor konkurransen, er ikke det, det samme som å ville si: Vi vil leve på selvtagne forrettigheter, vi vil stenge for, tilintetgjøre alle andre krefter enn våre egne? Vil en sådan borger samfunnets vel?

Hvem har stemmerett i Norge?

Loven sier: Stemmeberettigede er ifølge grls. § 50 de norske borgere som har fylt 25 år, har vært bosatte her i landet i 5 år oppholder seg der og enten:

1. Er - - - - - (her oppregnes embedsmenn, eiere av gård og grunn o.l.). Og endelig: Alle, som for *det sidstforløbne aar har betalt direkte skat til stat eller kommune efter en antagen indtægt af mindst 500 kroner paa landet og mindst 800 kroner i kjøb- eller ladestederne, i et aar har havt fast bopæl i valgkommunen paa den tid, valget foregaar, og ikke som tyende tilhører andens husstand.*

Alle disse har stemmerett såfremt de ikke er idioter, vanvittige eller forbrytere. - Men hvorfor har så ikke vi, som til punkt og prikke oppfyller lovens fordring, hvorfor har ikke vi stemmerett? *Fordi* vi er kvinner. Fordi vi er *født kvinner* og ikke er menn altså, skal vi ikke regnes med blant landets «borgere», men utstøtes og regnes like med vanvittige og forbrytere! En så himmelropende urett skulle man vente at hvert ærlig, rettenkende menneske i vårt samfunn ville reise seg imot. Det var å vente at man ikke torde hvile før denne

urett mot medmennesker var hevet og utslettet. Der ligger, mine tilhørere en forakt for vårt kjønn, en skjærende hån i denne lovbestemmelse. Det hjelper ikke på hva måte eller fra hvilken side vi vil forsøke å unnskyldte den. Vårt fedrelands lov krenker oss, håner oss.

Betalte skattsedler, som lyder på en inntekt av 800 og 500 kr. eller derover, gir altså norske menn plass ved valgurnen, og således *del* i kommunens og statens styre, rett og leilighet til å verne om og fremme sine, hjemmets og fedrelandets interesser. De samme slags skattsedler, betalte av kvinner, ofte med vår siste, surt fortjente skjerv, - gir oss, norske kvinner, derimot ingen slik rett og ingen plass i samfunnet. Vi regnes bent frem ikke med. Vi har ingen andel i det store, velsignede fellesarbeide for hjemmets, for fedrelandets fremtid og lykke, hva hvert tenkende, varmhjertig menneske absolutt må kreve å ha.

Om alle skattlagte og etter vår nuværende lov stemmeberettigede kvinner utover det hele land, alle som én, nektet å betale skatt, var de sannelig i sin gode rett. Og dog må vi be Gud bevare oss for at båndene skal strammes så lenge at de engang må springe ved voldsomhet.

Så dypt har lover og vedtekter gjennom årrekker formådd å påtrykke mange kvinner - ja, jeg sier det - *trellesinnet*, at ikke sjelden den engstelige innvending møter oss fra kvinnene selv, når det går opp for dem at stemmerett er nøkkelen til alle våre rettigheter: Men hvor er så grensene, når alle skranker faller, når kvinner på alle hold strømmer inn på menns områder? Grenser, skranker, områder, det er nettopp de rette benevnelser. Men hvem har trukket grensene, hvem har murt skrankene, hvem har lovhjemlet områdene, enmerkene? Er det ikke menneskeverk alt sammen? Det er sannelig ikke guddommelige anordninger. Vi vet det. Og når vi alene krever for oss individets rett til anvendelse og utfoldelse av de evner og krefter som det er oss en plikt å nytte, som det pund Gud har gitt oss, det vi ikke har lov til å grave ned, - behøver man sannelig ingen frykt å ha for at vi skal overskride grensene. Naturen sørger for disse, for skrankene, eller hva det nu heter. Ingen kan legge en alen til sin vekst.

Dog, det er ikke nødvendig her å gå videre inn på utviklingen av vår saks rettferdighet. Vår fordring på stemmerett bunner midt i det daglige strev. Vi går ikke et skritt uten at kravet trer oss i møte. Det skriker opp omkring oss, hvor vi tar fatt. Det roper på rettferdigheten, på nødvendigheten av å bli tilfredsstillet og det straks.

La oss se oss litt om. Hvor var kvinnene nu, da formuesforholdet mellom ektefeller ble behandlet i Stortinget? De som kom lengst, var vel på galleriet. Det er den pinebenk, om man vil, som vi får lov til å innta når vår velferd skal avgjøres. Lenger kommer vi ikke. Visstnok ble det i denne sak innrømmet oss noe: Hustruen ble myndiggjort, som det heter. Dog, så særdeles meget har dette ikke å bety når man ser loven litt nærmere efter. Det blir omtrent ved det gamle. Normen for hva lov kan påby i dette forhold våget justiskomiteens lovutkast ikke å stille opp, særeie nemlig. Det var ikke tilrådelig å innføre særeie når formannskapene for størsteparten landet rundt uttalte seg imot det, mente man. Hvem er formannskapene? Naturligvis menn. Og hvem hadde man glemt å spørre? Selvfølgelig kvinnene. Vær forvisset om, m. tilh., at hadde det nede i salen også sittet kvinner som representanter, de ville der på stedet ha fremtvunget at det var blitt spurt om igjen utover landet, således at kvinnene hadde fått si sin mening i denne deres sak fullt så vel menns. -

Det ble blant meget lignende (for å skremme bøndene) også fremholdt at den jordlappen gårdbrukerne hadde ikke var stor nok til å eies av to. Kanskje hustruene, når de hadde hatt anledning til å uttale seg, nokså tørt hadde kunnet opplyst de herrer om at av 100 jordlapper omtrent de 50 ilm. er kvinners arv og eie før giftermålet.

Hadde kvinner utarbeidet justiskomiteens lovutkast om formuesforholdet mellom ektefeller, hadde dette sikkert likefrem gått ut på særeie og intet annet. I denne som i alle saker hvor det gjelder å ta skrittet fullt ut for kvinnenens rett, tenker dessverre våre representanter altfor meget på sine velgere, sine *velger-menn*. Hvor ganske anderledes vil det stille seg når man også får *velger-kvinner* i ryggen.

Så har vi skolesaken. Forslag om ny folkeskolelov, utarbeidet av den kgl. skolelovkommisjon, forelå for siste ting. Etter flere dagers debatt ble som bekjent resultatet at lovforslaget ikke skulle tas opp til behandling - etterat altså tid og penger var ødslet for alle vinder. Slike resultater tror jeg vi kan være forvisset om at kvinner aldri hadde vært med på, hvis de hadde hatt sete i tinget. -

I det fremlagte lovforslag likestiller kommisjonens og kirkekomiteens pluralitet lærerinnene med skolens lærere på alle punkter unntagen ett - avlønningen. Her stod man atter foran et fullt skritt til fordel for kvinnene. I lovforslagets premisser erkjennes kvinnenens berettigelse til full likestilling, men - så var det vel igjen disse *menn* utover landet, disse *velger-menn*, som øvde sitt trykk og dikterte den inkonsekvente konklusjon at det er i kvinnenens egen interesse å få mindre lønn! Det er sannelig på tide at våre representanter får *velger-kvinnene* i ryggen. -

Den ene kvinne som har plass i den kgl. skolelovkomm., stemte selvfølgelig for samme lønn for lærerinner som for lærere. Vi er virkelig kommet så langt i et land som vårt, hvor det vrimler av kgl. kommisjoner, at *en* kvinne har fått plass i *en* kgl. kommisjon! N. K. F. androg nemlig i sin tid om at kvinner måtte bli representert i den kgl. skolelovkommisjon ved representanter av sitt eget kjønn, idet kommisjonen skal fremkomme med forslag til ordning av folkeskolen for piker som for gutter og av seminariene for kvinner som for menn. Resultatet ble at 1 - sier og skriver én - kvinne fikk sete i kommisjonen sammen med 11 - elleve - menn. Og nu kommer det aller beste, det likefrem latterlige: Denne ene kvinne representerer det *abnorme* skolevesen!

På det høyere skolevesens områder kreves det høylydt fra alle kanter reformer. Hvorfor uteblir disse? - Skal det foretas levedyktige forbedringer i vårt skolevesen, i vår ungdoms oppfostring, må pikebarnene også tas med; tiden krever det. Men *der* er visstnok knuten. Man har ikke råd til å gi fedrelandets døtre utdannelse i likhet med landets sønner. Hvor er kvinnene i denne sak? Hvorfor fordrer vi ikke, hvorfor fremmer vi ikke våre stakkars pikebarns rett? Fordi vi ingen stemme har hverken innen kommune eller stat i noe anliggende, således heller ikke i skolesaken. Vi som så vel vet hvor skoen trykker, vi som det her nærmest gjelder, vi står der *maktesløse*. Det gjøres nok noen tilløp, det lappes og lempes litt her og der, men skrittet fullt ut, det tar man ikke. -

Nå, det er da ingen nød, svarer man meg, nu er jo universitetet og til dels skolene også åpnet for kvinner. Ja, vel å merke når guttene først er vel plaserte, og det da kan bli en plass eller to til overs, da kan piker på ansøking slippe inn. En hvilken som helst ringe begavet eller doven og uskikkelig krabat av en gutt kan der stenge for det mest begavede og elskverdige pikebarn. Er slikt rettfærdig?

Universitetet er åpnet for kvinner. Sant, men heller ikke her er skrittet tatt fullt ut. Man hører nok av spottende bemerkninger om de kvinner som går den akademiske vei: De kan jo ikke bli dommere, prester, professorer osv. Hvorfor ikke? Fordi storting og regjering har latt den skranke stå som sperrer embedsveien for kvinnene. - Som vi vet, har ennu ingen av våre studenter tatt sin embedseksamen, men vi håper mange vil gjøre det. Da kommer det an på om det bestemte, direkte krav skal få denne siste skranke til å falle. Sannsynligvis gjør man imidlertid da som sedvanlig en innrømmelse eller to. Skrittet fullt ut tas neppe før kvinnene selv får gi sin stemme med, får være med å ordne og bestemme om sin velferd.

Til handelen, til forretningslivet strømmer skarer av kvinner; men her som annetsteds må de ta til takke med de usleste plassene og den elendigste betaling. Hvorfor? Fordi kvinnene ingen innflydelse har i samfunnet; man kan behandle oss efter for godt befinnende, vi regnes ikke med blant landets borgere, vi er de små hunder som får takke for smulene, - og fordi de unge piker møter opp med en mangelfull utdanning. Men dette er igjen samfunnets skyld. Mens således kommunens og statens skoler, søndagsskolene og aftenskolene står åpne for guttene fra folkeskolen til erhvervelse av kunnskaper for handel og håndverk, således: regning, bokholderi, tegning, fysikk, kjemi osv., - er disse skoler lukket for folkeskolens piker, som således blir stående med de kunnskaper de hadde da de gikk ut av barneskolen, så fremt de da ikke privat kan hjelpe seg frem, hvilket selvfølgelig kun kan skje i de sjeldneste tilfeller. - Til håndverk nektes kvinner omtrent all adgang.

Den høyere utdanning for handelslivet gir som bekjent handelsgymnasiet. Dit søker mange kvinner. Men også her skubbes de til side, til kurser med ringere og mindre fyldig utdanning. Mens således de unge herrer mottar undervisning innen anstalten i to år, har damene kun ett-årige kurser og disse til og med også med færre timer daglig. De skal i denne uforholdsmessig korte tid innpugge det aller nødvendige. Å gjøre også kvinnene til dyktige, fullt utrustede forretningsfolk, synes ikke å være maktpåliggende. En fellesanstalt til utdanning av handelsfolk, menn og kvinner, har styrelsen visselig vanskelig for å tenke seg. Men med dette fundament, med denne lavere, ringere utdanning, m. tilh., blir kvinnene så ganske naturlig en godkjøpsvare. Prinsipalene har følgelig det beste påskudd av verden til å nekte å gi dem en lønn i likhet med deres så meget bedre utdannede mannlige kolleger.

Det var meget tale og meget skriveri her på forsommeren om at arbeidere og håndverkere skarevis burde sendes til København for å nyttiggjøre seg utstillingen der. En representant, fremholdt i Stortinget, husker jeg, at stipendiene til arbeidere og håndverkere også burde utdeles til kvinner. Men var det andre enn menn som fikk reise? - Og sådan går det alltid, m. tilh.; dette ene tilfelle er så betegnende for det hele. Man husker på oss sådan i forbigående; men når det kommer til stykket, når det skal gjøres noe, glemmer man oss. Vi er ikke til stede og kan ikke selv varetå vårt tarv.

Man vil kanskje si det var en liten sak, denne med disse stipendier. Men det var det slett ikke. Våre arbeidere trenger sannelig å komme ut og se noe, lære noe. Og utstillingen hadde nettopp noe for dem, det var jo nettopp kvinnenens bransje industrien, som var så vel representert der nede. Og hvilken oppmuntring ville ikke en slik reise vært for våre industridrivende kvinner, disse i de små stuer og butikker, hvor de broderer, strikker, hekler og syr dag ut og dag inn. De små, trange forhold her hjemme skal sannelig ikke oppmuntre og fremme deres møysommelige arbeide. Og våre arbeidere ved fabrikkene kunne visselig fullt så vel, ja mer enn de mannlige arbeidere behøve å komme ut og se hva deres kamerater, annetsteds kan gjøre. Det ville gi dem arbeidslyst, vekke deres selvstendighetsfølelse og således bidra til å gi dem et sunnere syn på livet.

Vi hører så ofte folk taler om lettsindigheten og styggheten blant våre fabrikkpiker. Ja, det er lettsindighet og stygghet blant dem dessverre, men det har også sine grunner, sine dype røtter, hvilket vi dog her ikke kan gå nærmere inn på. En ting er viss: Vi kvinner, når vi får noe å si og råde innen kommune og stat, vi får meget å rette på, meget å redde og verne om nettopp der hvor arbeidere i fabrikk eller hvor det nu er - sleper sitt liv igjennom.

Hva det særlig må ligge et folk i en kristen stat på hjerte, er vel kirken og dens anliggender. Hvorledes er det så her? Hvordan er det med disse store skarer av kvinner som fyller våre kirkehus, som kneles oppveid alteret, hvordan er det, skubbes de til side også der, innenfor sin menighet? - Vi må svare ubetinget ja. Spørres det vel efter disse store skarer når kirkens anliggender skal drøftes? - Er noe en skandale for vår kirke, så er det vel disse møter, hvor «husfedrene» sitter som *alenestemmeberettigede* og avgjør kirkens

eller menighetens anliggender, mens den store skare av kvinner - menighetens stadig kirkesøkende medlemmer - ikke spørres. Her i november hadde vi i Kristiania, som man vil vite, en flere dagers kirkelig forsamling, stiftsmøtet. Der møtte omtrent 1000 prester og legmenn. Man forhandlet, om skolesaken, om kvinnens deltagelse i den offentlige forkynnelse av Guds ord og om dissenterne. Ikke en eneste kvinne fikk der plass nede i salen som menings- og stemmeberettiget! At mang en saktmodig kvinne *må ta* forargelse av således å utelukkes, er altfor visst og sant, likesom slike møter ved sin ensidighet dessverre blir til altfor stor skade for vår kirke.

Vi går videre. Hvorfor tar vårt offentlige fattigvesen ikke kvinnene i sin tjeneste? Det tales høyt og smukt nok om kvinnes fortjeneste av den private fattigpleie. Hvor er så de kvinnelige fattigforstandere? Ville ikke nettopp en kvinne - kjærlig, hjelpende, rådende - kunne komme den sørgende enke eller de foreldreløse barn i møte i deres nød og elendighet? At det er tilfeller og forhold der den fattige, ulykkelige kvinne ikke vil *kunne* betro seg til en mann, men alene til, en kvinne, kan vi visst alle tenke oss.

Videre. Har man tenkt på å gi kvinner plass i vårt politivesen? Jeg tenker her først og fremst på sedelighetspolitiet. Er det forsvarlig, er det sedelig, at en mann her skal opptre like, overfor kvinner? At kvinner, som har gjort seg skyldige i eller bare *mistenkes* for sedelighetsforbrytelse, skal forhøres, krysseksamineres i de intimeste detaljer angående dette sitt forhold, *av menn*, - er ikke alene opprørende grusomt, men virker selvfølgelig i aller høyeste grad moralsk nedbrytende på disse ofre. Er de ikke allerede forbrytere, må de bli det ved slik å tvinges til å bite hodet av all skam.

Og hvordan er det med ordningen innen våre fengsler? Vil ikke nettopp kvinner der kunne bringe de ulykkelige forbrytere trøstens ord og fremlokke angerens tårer? Fengslet skal dog være en forbedringsanstalt. Det er mennesker blant oss, m. tilh., som fødes, som vokser til, som kastes ut i verden, uten at en eneste stråle ren, varmende kjærlighet har fått trenge inn og lyse opp i deres mørke og kalde tilværelse. De bunnfryser, de forherdes til slutt disse stakkars vesener. Nå, vi finner dem som oftest igjen i fengslene. Tenk Dem nu en fengselsbestyrer eller inspektør, en mann, stående foran en slik flokk sky eller trossige og forvorne kvinnelige forbrytere. Hvordan *kan* det stå i hans makt å skjenke dem den kjærlige omhu, den hjertevarme, som alene kan gjøre dem til mennesker igjen? Disse ulykkelige vesener, mener jeg, vil bare hos en av sitt eget kjønn, bare ved et varmt, oppofrende kvinnehjerte finne den forståelse og vinne det livsmot som alene gjør det mulig for dem å kunne begynne livet fra nytt av, når engang fengselsporten lukker dem ut i verden igjen. Men vil myndighetene, vil kommune og stat, gi kvinnene den plass i politi- og fengselsvesenets tjeneste de som her påpeket bør ha, før kvinnene selv får være med og ordne og bestemme?

Men videre. Hvorfor går den falne mann så omtrent fri for ansvar like overfor den falne kvinne og det uekte barn? Vil det bli noen nevneverdig endring i dette forhold før kvinnene får være med å skifte lov og rett? Jeg tror det ikke. Det vil inntil da som nu hete, den falne kvinne er den mest skyldige og må følgelig bære det tyngste ansvar. Og spør man så: Hvorfor er *hun* mest skyldig? får man igjen det gamle, tåpelige svar: Fordi hun er kvinne.

Mot drukkenskapslasten, som forstyrrer så mangt et hjem i vårt land og gjør hustruer og barn ofte så grenseløst ulykkelige, mot denne last kjempes det visstnok gjennom avholdsforeninger omkring i landet, og til disse bør visselig kvinnene slutte seg varmt og sterkt. Dog, disse foreninger rekker ikke lenger enn til å *foreslå* forbedringer. Makten til å ta kraftige foranstaltninger mot lastens herjinger, den sitter kommune og stat inne med. At nettopp kvinnene med sine sørgelige erfaringer om drukkenskapens ulykker vil ha det skarpe øye og det rette grep til på dette så såre vanskelige felt å treffe de gagnligste foranstaltninger, derom kan det ikke være to meninger. Denne ene sak alene, m. tilh., kampen mot denne hjemmenes, som det nu er, så trøstesløse ulykke, bør være manende nok til å drive skarer av kvinner frem til valgurnen.

Men krig kan kvinner ikke være med på, de kan ikke gjøre verneplikt, derfor må de ikke ha stemmerett. Står det noe i vår lov om at den som ikke gjør verneplikt, ikke skal ha stemmerett? Inneholdt loven en slik bestemmelse, ble nok listene over de stemmeberettigede borgere lovlig tynne, så mange menn måtte da strykes. - Det er forresten i én forstand sant det at kvinner ikke kan være med på krig. Men hvorfor ikke? Fordi kvinnene *vil fred*. Det er nettopp en av kvinnesakens helligste oppgaver å lede samfunnet i retning av fred, å bringe det til mere og mere å oppgi *det brutale*. Fredssaken står på kvinnenes program. Hva verneplikt for øvrig angår, vet vi, at en mor fullt ut tjener sin verneplikt hver gang hun skjenker et barn livet. Og blant de ugifte kvinner tjener mange som bekjent sin verneplikt på hospitalene og på slagmarkene, likesom det vel ikke er den minste og letteste verneplikt i krigens tid å bli tilbake hos de vergeløse og hjelpeløse gamle og hos barnene. Disses nærmeste vern er da kvinnene.

For å få tapet av tid, denne byrde som våpenøvelsene påfører de vernepliktige menn, også tilfredsstillende overført på de øvrige medlemmer av samfunnet, kvinnene og de menn som ikke gjør våpentjeneste, har man som bekjent den tilflukt å pålegge disse den såkalte *verneskatt*. Tap av tid er jo som regel lik med tap av penger.

Endelig vil jeg peke på den store sak, vår største kanskje, sedelighetssaken, og - det økonomiske spørsmål. Det nytter lite for det store samfunns vedkommende å rope på sedelighet eller å skrive og debattere om hva sedelighet er. Dette kan være bra nok for den enkelte, for den som kan følge med i den store kulturbevegelse, og som selv har opplatte øyne og ører. Vil vi derimot utrette noe utover i det store samfunn, må vi først og fremst, mener jeg, søke å reise og støtte våre stakkars søstre rent *utmaterielt*. Det gjelder å hjelpe de arbeidende kvinner til å få sitt arbeide betalt, så de kan leve sitt liv ærlig og sedelig.

Misforstå meg ikke. Jeg taler her om den store masse. Sedelighetsfølelsen må opparbeides innenfra, det er sant. Men dette gjelder ikke så bokstavelig for den store masse som roper på *brød!* Deres legemlige hunger må først og fremst tilfredsstilltes skal man få den ro tilveiebragt som er nødvendig for å kunne med noen frukt ta fatt innenfra. For den store masses vedkommende må derfor sedelighetsspørsmålet og det økonomiske spørsmål bli å løse samtidig. Så lenge kvinner må arbeide for halvparten, for tredjeparten av den normale lønn så lenge blir arbeidet dem en forbannelse og lettsindigheten en tilflukt. Så lenge en manns pung kan kjøpe sultne kvinner - som det er sagt blant oss en gang før -, så lenge står vi omtrent hjelpeløse overfor usedelighetens forferdelige herjinger i vårt samfunn. -

Sedelighetssaken er ikke mere en kvinnesak enn en mannssak, det er i én forstand sant. Men idet *kvinnenes fattigdom* er et av usedelighetens verste arnesteder, er botemidlet først og fremst *økonomisk uavhengighet for kvinner*, og den blir det nok en kvinnesak å erhverve. Tenk på disse kvinner som arbeider for en månedlig lønn av 10-20 kr. (jeg tenker nærmest på kasserersker o.l.). En slik betaling er *mere* enn en fristelse, m. tilh.! Og så alle våre arbeidere omkring i by og land, som arbeider for noen øre om dagen. For kvinnelige dagsarbeidere oppgis daglønnen (etter H. E. Berners foredrag i N. K. F.) i Kristiania til kr. 0,60 à 80; i tobakksfabrikker betales kr. 0,50 à 80. I spinneriene betales i Kristiania kr. 1,25 og i andre byer kr. 0,80 à 87. For søm, hekling, broderi osv. betales kr. 0,60 à 70.

Jeg skal for Kristianias vedkommende bemerke at arbeidslønnen i fabrikkene i denne vinter for koner og piker er gått ned til 4-5 kr. pr. uke. Vi kan tenke oss hva det vil si å skulle leve i syv dager av 4-5 kr. og det f.eks. for en mor, en enke, som sitter med flokken av sultne, nakne barn omkring seg. Hva fabrikkpikene angår, må de i de aller fleste tilfeller skyte til hjemme til små søskens underhold. Og disse stakkars mennesker, m. tilh., sliter den hele dag, idet de i regelen arbeider fra kl. 6 morgen til 6-7 aften.

I disse forhold må kommune og stat gripe kraftig inn og det snart. Men før kvinnene får være med, har disse «*minste*» blant oss sannelig ingen talsmenn de kan bygge på.

Til økonomisk uavhengighet, m. tilh., for disse tusener av søstre i vårt land, når vi ikke frem uten stemmerett. Vi ser hva vårt nuværende samfunn har bragt det til. Og hvem er vel også nærmere til å ha øre og hjerte for fattige, ulykkelige kvinner enn vi selv? Den skrikende nød roper oss frem til valgurnen.

- - - Men hva skal vi så gjøre for å få stemmerett? Alle er vi vel enige i at *det gjelder først og fremst å få kvinnene utover det hele land til å gjøre sitt bestemte krav på stemmerett gjeldende*. Hva det således selvfølgelig for alvor må tas fatt på, er å samle kvinnene, alle som en, om det foreliggende grunnlovsforslag om stemmerett for kvinner, det som ble innbragt for Stortinget i forrige tingperiode av flere av tingets mest fremragende menn.

Det er ingen ny lov som skal gis. Den nu gjeldende stemmerettslov blir stående hel og holden som før, kun et eneste nytt ord er flettet inn: *kvinner*. Etter ordet «borgere» føyes nemlig til: menn og kvinner. Forslaget er sålydende: «Stemmeberettigede er de norske borgere, menn og kvinner, som har fylt 25 år.» osv.

Men de representanter som bærer dette forslag frem i tinget må, m. tilh., ha oss kvinner i ryggen og det i sterkeste fylking, i overveldende majoritet, skal vi vente å seire. Grunnlovsforslaget må ledsages av en petisjon, et andragende med endeløse rekker av kvinnenavn. Disse rekker av underskrifter skal så på det kraftigste rope opp om trangen til, om vårt bestemte krav på stemmerett.

Det blir et vanskelig arbeide, et arbeide fullt av skuffelser, å vekke og samle kvinnene landet rundt. Men derfor må vi som er våkne for kravet, slutte oss så meget fastere og sterkere sammen. Vi må organisere oss: Vi må slutte en kjede av villige hender og hoder, en søsterkjede, landet over. Muntlig og skriftlig, må vi tale vår sak. Vi må ha agenter utover det hele land som kan bringe våre lister omkring og få dem fylt med underskrifter til petisjonen.

Enhver kvinne kan inntegnes som medlem av Norsk kvindestemmeretsforening. Det er ingen tvungen kontingent.

Petisjonen eller andragendet til Stortinget er sålydende:

«Til Norges storting!

I tillit til at det vil bli erkjent som en urettferdighet at de nugjeldende lover utelukker norske borgere frå å utøve sine borgerrettigheter bare på grunn av deres kjønn, og i overbevisningen om at det er skadelig for landet at kvinnene holdes borte fra deltagelse i samfunnsarbeidet - andrar undertegnede norske kvinner Stortinget om at det i førstkommande tingperiode må bli vedtatt en grunnlovsforandring, hvorved de av vårt lands kvinner som oppfyller grunnlovens stemmerettsbetingelser, erholder stemmerett.»

Men for å kunne sende talere ut, for å kunne avholde møter utover i by og land behøves penger. Hver skjerv vi ofrer her liten eller stor - er en håndrekning til det store fellesarbeide.

Og så vil jeg til slutning tilføye: Vi, som går frem i denne sak, vi går med løftet panne og freidig sinn, idet vi går med bevisstheten om at vi tjener en god og hellig sak. Vi kjemper for våre søstre, for kvinnene, det er sant. Men det er også bare den halve sannhet. Ingen som har lyttet til livets varme pulsslag, vil si at vår kamp er en kamp for oss selv alene. Legg merke til hvorledes vår sak, kvinnesaken, griper inn i alle livets forhold, offentlige og private. Det er ikke den sak, ikke det forhold, som ikke har sitt kvinnespørsmål.

Og hva kommer dette av? Svaret er lett å gi: Vår sak er menns og kvinners store fellessak, den er samfunnets sak. Den halvdel av menneskeslekten som gjennom alle disse lange tider har ligget nede, har

ligget lammet, hvis krefter og evner kun unntagelsesvis har fått skimte frem, hvis pund har ligget nedgravet, vi ropes nu opp på dekk. Det går ikke lenger uten kvinnene. Tiden krever kvinnenes arbeide, kvinnenes aktive, direkte deltagelse i samfunnets anliggender. Det kvinnelige element kan ikke unnværes i den store samfunnshusholdning, like så litt som innen hjemmets vegger.

Tidens seere, våre store diktere, roper høyt og sterkt på kvinnene; atter og atter roper de, og alltid sterkere og sterkere. Vår tids kloke statsmenn vender sitt blikk mot oss. Det er ikke lenge siden at Amerikas president uttalte seg for stemmerett for kvinner. Og nu sist har det mektige Englands førsteminister talt. Han håper den dag ikke må være fjern da der tildeles kvinnene valgrett til parlamentet. Han håper derigjennom på kvinnenes gagnlige innflytelse på vår materialistiske tidsalder. -

Det er ikke et enkelt parti som her roper på kvinnene, her står ikke venstre og høyre. Gladstone'anere og Salisbury'anere, *mot* hverandre, men her *forenes* de. Vår sak bryter seg frem, m. tilh., ikke til splid og tvedrakt, men til enighet, til kraft, til *forsoning*. Måtte vi kvinner snart få frihet til å innta den plass i samfunnet som står og venter på oss, måtte kvinnene *snart* få bringe det forsonende, det sant livgivende element inn i løsningen av vår tids brennende spørsmål!

Anna Rogstad's speech 1888

Norwegian suffragettes made their voices heard in the late 1880-ties only. Anna Rogstad was one of these suffragettes. Her speech in 1888 is indicative of the rhetorical devices used by these women, i. e. how they wanted to reach all women independent not only of the two most important political parties Venstre (left) and Høyre (conservative) at that time, but also by explicitly appealing to women belonging to the working class, to farmers, to teachers – briefly by opening doors to nearly all 'women's rooms'. Rogstad represented suffragettes, rather than a political party. Their voices were spread first and foremost via the review, Nylænde (New Territory).

Her speech is polemic, trough and trough. Her polemic is characterized by the use of multiple rhetorical questions. Refusing women's right to vote is nothing but being narrow minded, egocentric and timid. Are Norwegian men afraid of being defeated by women? Do men really want to keep all privileges because they are born male; will they really eliminate all women's capacities and forces because they are not born men? Is such a citizen a citizen a just society needs? The limited spaces open in public for women is not a decision made by God, but by human beings, by men themselves. Privileged men are in her speech constantly affronted as men without courage – and ethos. Their potency as civilized human beings is attacked. Rogstad herself was a teacher, no wonder thus, that she puts great weight on education and the closed educational doors at various levels, doors which are open for boys with or without brains. Is this just? she asks. Churches are attacked, so is also the police and particular men occupied with moral issues. Are men capable to judge women on women's sexual life – men who themselves take part in these activities? she asks, manifesting thereby fidelity to her rhetorical device, i.e. her strategic use of rhetorical questions.

Sometimes only, she appeals to feminine values as empathy and the nurturing of others, women's contribution to peace 'inside' as well as 'outside', asking how a society can do without those representing these values. Finally, by appealing to all women, and implicitly an appellation to 'some brave men', her agency as a networking and a strategic oriented women is also manifested: "We, women, must use all means available – oral and written, in all media and agents all over the country are needed."

Alfred Eriksen

Et bedre, et lykkeligere, sterkere samfund.

Debatt om stemmerett for kvinner

Stortinget, 14. juni 1907

Kilde: Stortingstidende 1906-07, s.3543-3544. (Her hentet fra databasen virksommeord.uib.no)

Der var en repræsentant, som for en tid siden anmodede et af regjeringens medlemmer om at meddele ham sin erfaring paa det kvindelige omraade. Han fik intet svar, formodentlig fandt vedkommende statsraad at opfordringen var indiskret. Hr. Malm har uopfordret meddelt os sin erfaring paa det kvindelige omraade; og efter at have hørt disse erfaringer, kan jeg fuldt ud forstaa og fuldt ud føle med ham, naar han siger, at naar kvinderne hersker over os hjemme i egteskabet, saa vilde det ikke være at holde ud, om de atpaa ogsaa skulde have stemmeret. Jeg har den fuldeste medfølelse baade med ham og med andre, som har gjort lignende erfaringer. Men vi, som har gjort den slags erfaringer, vil heller ikke nære den angst, som hr. Malm nærer for de tilstande, som vil indtræde, naar kvinder faar stemmeret. Hr. Malm har sat spørgsmaalet om kvindestemmeretten i uopløselig forbindelse med kvindesagsbevægelsen i det hele, navnlig kvindesagsbevægelsen saaledes som den hidtil fortrinsvis er fremtraadt hos overklassens kvinder. Jeg vil her have udtalt, at man behøver ikke paa nogensomhelst maade helt at se med sympati paa alle de sider, som kvindesagsbevægelsen, naar den drives af overklassens kvinder, giver sig udtryk i. Der er i kvindesagsbevægelsen, som den drives navnlig fra overklassens kvinder, en bestræbelse for at trænge sig ind paa virksomheder og arbeider, som hidtil har været underlagt manden, og kanske ogsaa bestræbelser, som vil føre til, at man maa frygte muligheden af, at de eiendommeligheder, som præger de to forskellige kjønn, vil kunne komme til at udviskes. Men er man kommet saa langt, at man er enig i, at det ikke kan nytte, og at der heller ikke bør blive spørgsmaal om at sætte kunstige skranker for den side af kvindesagsbevægelsen, selv om man ikke har fuld sympati for den, saa maa allerede det være tilstrækkelig til, at man indser nødvendigheden af nu at gaa til kvindestemmereten. Vort samfund har mer og mer brudt ned alle de kunstige skranker, som satte hindringer i veien for kvindenes indtræden paa forskellige omraader. Vi har kvinder, som er embedsmænd, og vi har kvinder paa de mest forskellige omraader, og da siger det sig selv, at naar man verken vil eller kan paa kunstig maade ved vold søge at skruue udviklingen tilbage her, saa er kvindestemmereten en logisk følge af de samfundsforhold, som allerede er indtraadt. Har vi kvinder som sidder som embedsmænd, saa kan det heller ikke i længden gaa an at negte disse eller andre kvinder deltagelse i samfundslivets opgaver. Men selv om man hører til dem, som ønsker, at de sider af kvindesagsbevægelsen, som jeg her særskilt har nævnt, ikke i længden maa vinde tilslutning, fordi de ser sociale vanskeligheder, som det vil medføre - selv hos dem behøver der ikke at være nogen angst for at give kvinderne stemmeret; thi spørgsmaalet om kvindernes stemmeret har intet i og for sig med disse sider af kvindesagen at gjøre.

Hr. Malm talte om staten, som om den var et væsen for sig selv, som om den var noget, som kunde tænkes abstrakt, staaende udenfor de mange enkelte, der udgjør medlemmerne af samfundet. Det er jo virkelig saa, at nutildags har man forstaaelsen af, at staten som abstrakt begreb eksisterer ikke. Staten, samfundet er intet andet end summen af alle samfundets medlemmer, og staten har ingen berettiget interesse uden den at fremme de enkelte medlemmers vel og sørge at skaffe de bedste vilkaar for deres liv og tilværelse.

For mig staar det saa, at spørgsmaalet om, hvorvidt kvinderne skal kaldes til deltagelse i samfundslivets forskellige gjøremaal, skal faa ret og adgang til at øve sin indflydelse der, det intet har at gjøre med spørgsmaalet om, hvorvidt man ønsker, at kvinderne skal blive som mænd, og at kvinderne skal overtage mændernes arbejde. Selv om vi, der er socialdemokrater, er forvisset om, at den konkurrence med alle dens sørgelige følger, som kvinderne hidtil har drevet for at trænge sig ind paa mandens arbeider, ikke i længden vil lykkes, saa er der dog den fuldeste grund til at sige, at enhver, som er medlem af samfundet, og som har de betingelser, der trænges for at eie almeninteresse, bør ogsaa uden hensyn til kjønn have ret

til at øve indflydelse paa samfundets anliggender. Og netop dersom vi tror paa, at der er visse eiendommeligheder, som præger de to forskjellige kjønn, saa maa det ogsaa være ønskelig, at de eiendommeligheder i tænkemaade og følelsesliv, som er særegne for kvinderne, ogsaa maa kunde komme til at gjøre sig gjældende i vort samfundsliv; jeg er overbevist om, at naaar den eiendommelige tænkemaade og det eiendommelige følelsesliv, som hører kvinderne til, faar leilighed til at gjøre sin indflydelse gjældende i vort samfundsliv, saa vil det ikke føre til, at man faar et daarligere, et svagere, et styggere samfund, men det vil føre til, at man faar et bedre, et lykkeligere, rettfærdigere og sterkere samfund.

Alfred Eriksen's speech 1907

As our second Norwegian text, we have chosen a 19 years younger speech held by a male Member of Parliament (the Storting), Alfred Eriksen, who was in favour of women's right to vote. Eriksen was a highly controversial priest in Karlsøy in Troms County when he was elected as a social democrat to the Storting in 1903. For several years he had waged a, partly forensic, partly deliberative and polemic, war against the sort of local patricians in Northern Norway that we know from Hamsun's novels, cf. Mack at Kjerringøy. In 1896 Eriksen defended the psychological dissertation on *Will*. Later on, he turned to give active support to the ideology of eugenics.

In his speech during the parliamentary debate on women's right to vote June 14 1907, he begins with expressing some solidarity with his opponent, Mr. Malm; they have both experienced women as hard rulers at home. But this experience should not imply that women ought to be excluded from politics. In addition, he opposes Malm's somewhat abstract opinion on the State. In Eriksen's view, the State is nothing more than the sum of the members of the society.

Eriksen argues as follows:

1. Eriksen finds reasons to criticize the Women's movement, dominated as it is by upper class women, for promoting a development where women take over all male positions and thus remove all differences between the two genders.
2. We social democrats resist women's takeover of male jobs.
3. Forcing women to stay within their former domains, however, is not desirable and would be a regrettable step backwards.
4. The statements in points 1-2 certainly give the society no right to refuse women equal rights when it comes to their influence of the development of our society.
5. If the society acknowledges women's characteristic properties, women's right to vote can give us a better, happier, more just and stronger society.

